

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****MAHMUT ÇELEBİ BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2016/7824
Karar Tarihi : 7/11/2019

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Burhan ÜSTÜN
Hicabi DURSUN
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Selahaddin MENTEŞ
Raportör : Heysem KOCAÇINAR
Başvurucu : Mahmut ÇELEBİ
Vekili : Av. Nejdet EDEMEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, temyiz isteminin değerlendirilmemesi nedeniyle karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/4/2016 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu; Van'ın Tebrizkapı Mahallesi, 484 ada 76 parsel üzerindeki 17 Blok 2 numaralı bağımsız bölümün malikidir. Van'da 23/10/2011 ve 9/11/2011 tarihlerinde iki deprem meydana gelmiştir. Başvurucu 23/10/2011 tarihli ilk depremden sonra maliki olduğu konut için 26/10/2011 başlangıç ve 26/10/2012 bitiş tarihli doğal afet sigortası yaptırmıştır.

7. Van'da 9/11/2011 tarihinde meydana gelen ikinci bir depremden sonra başvurucu, Doğal Afet Sigortaları Kurumuna (DASK) sigorta poliçesi kapsamında oluşan hasarın ödenmesi talebinde bulunmuştur. Ekspert vasisatı ile konut üzerinde incelemede bulunan DASK, konuttaki hasarın 23/10/2011 tarihli ilk depremden meydana geldiği ve

sigorta poliçesinin düzenlendiği sırada başvurusunun bu hasarı gizlediği gerekçesiyle talebi reddetmiştir.

8. Başvurucu, deprem sonucu risk gerçekleşmiş olmasına rağmen davalı Kurumun sigorta poliçesi ile üstlenmiş olduğu hasarı tazmin etmediği iddiasıyla 10/8/2012 tarihinde fazlaya ilişkin haklarını saklı tutarak 1.000 TL alacak talebiyle dava açmıştır.

9. Başvurucu 12/11/2013 tarihinde talebini ıslah ederek 109.640 TL'ye çıkarmıştır.

10. Van 3. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 18/2/2014 tarihinde davanın ıslah edilen miktar üzerinden kabulüne karar vermiştir. Mahkeme, gerekçeli kararında davalı Kurum aleyhine yargılama giderlerini ve harcı ödemesine karar vermişken vekâlet ücretine ilişkin herhangi bir değerlendirme yapmamıştır.

11. Gerekçeli kararın başvuruca ne zaman tebliğ edildiği dosya kapsamındaki belgelerden açıkça anlaşılamiyor ise de başvuruca lehine vekâlet ücretine hükmedilmemesi nedeniyle tanzih isteğinde bulunulmuştur. Mahkeme, tanzih yoluyla kararın hüküm kısmında değişiklik yapılamayacağından 1/4/2014 tarihinde isteği reddetmiştir. Tanzih isteğinin reddi kararı 9/5/2014 tarihinde başvuruca tebliğ edilmiştir.

12. Asıl karar başvuruca tarafından 9/5/2014 tarihinde, davalı Kurum vekili tarafından ise 21/5/2014 tarihinde temyiz edilmiştir.

13. Yargıtay 17. Hukuk Dairesi (Daire) 27/1/2016 tarihinde yalnızca davalı Kurum vekilinin temyiz dilekçesini esas alarak hükmün onanmasına karar vermiştir.

14. Nihai kararın tebliğine ilişkin olarak dosya içinde belge ve bilgi bulunmamaktadır. Başvurucu, onama kararını elektronik ortama aktarıldığı 6/4/2016 tarihinde öğrendiğini bildirmiştir.

15. Başvurucu 13/4/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

16. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 323. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Yargılama giderleri şunlardır:

...

ğ) Vekille takip edilen davalarda kanun gereğince takdir olunacak vekâlet ücreti."

17. 6100 sayılı Kanun'un 326. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"(2) Davada iki taraftan her biri kısmen haklı çıkarsa, mahkeme, yargılama giderlerini tarafların haklılık oranına göre paylaşır."

18. 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 164. maddesi şöyledir:

"Avukatlı ücreti, avukatın hukuki yardımının karşılığı olan meblâğı veya değeri ifade eder."

19. 1136 sayılı Kanun'un 169. maddesi şöyledir:

"Yargı mercilerince karşı tarafa yükletilecek avukatlık ücreti, avukatlık ücret tarifesinde yazılı miktardan az ve üç katından fazla olamaz."

20. 6100 sayılı Kanun'un 31/3/2011 tarihli ve 6217 sayılı Kanun'un 30. maddesi ile değiştirilen geçici 3. maddesi şöyledir:

"(1) Bölge adliye mahkemelerinin, 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca Resmî Gazete'de ilan edilecek göreve başlama tarihine kadar, 1086 sayılı Kanunun temyize ilişkin yürürlükteki hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(2) Bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihinden önce aleyhine temyiz yoluna başvurulmuş olan kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar 1086 sayılı Kanunun 26/9/2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önceki 427 ilâ 454 üncü madde hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(3) Bu Kanunda bölge adliye mahkemelerine görev verilen hallerde bu mahkemelerin göreve başlama tarihine kadar 1086 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır."

B. Uluslararası Hukuk

21. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes davasının, ... esası konusunda karar verecek olan, ... bir mahkeme tarafından ... görülmesini isteme hakkına sahiptir..."

22. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) mahkeme hakkının görünümlerinden biri olan karar hakkı ile ilgili olarak *Kutic/Hrvatistan* (B. No: 48778/99, 1/3/2002) davasında yaptığı değerlendirmede, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının hukuki uyumsuzlukların tespiti için mahkemeye erişim hakkını güvence altına aldığını yinelemekte ancak bu hakkın yalnızca dava açma hakkı ile sınırlı olmadığını, aynı zamanda mahkemenin *uyumsuzluk konusundaki kararını* elde etme hakkını da kapsadığını belirtmektedir. AİHM'e göre bir taraf devletin iç hukuk sistemi uyarınca, bir birey tarafından açılan davaya ilişkin yürütülen yargılamalar neticesinde davanın nihai bir karara bağlanacağı garanti edilmeden bu kişinin bir mahkeme önünde hukuk davası açmasına izin verilmesi yanlıtıcı olur. AİHM Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının davacılar tarafından tanınan usule ilişkin güvenceleri (adil, aleni ve hızlı yargılama) uyumsuzluklarının nihai bir çözüme kavuşturulacağı garanti etmeksizin detaylı olarak açıklamasının anlamsız olacağına dikkat çekmektedir (*Kutic/Hrvatistan*, § 25).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Mahkemenin 7/11/2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

24. Başvurucu, lehine sonuçlanan davada kanunen yargılama giderleri arasında sayılan ve hüküm altına alınması zorunlu olan vekâlet ücreti hakkında herhangi bir karar verilmeyip temyiz talebinin de incelenmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

25. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu esas itibarıyla lehine sonuçlanan davada vekâlet ücretine hükmedilmemesi üzerine kararı temyiz ettiğini ifade etmekte ancak Yargıtayın temyiz talebi hakkında bir değerlendirme yapmadığından yakındır. Bu itibarla belirtilen ihlal iddiaları adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

26. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

27. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında; herkesin yargı organları önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanun'un Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasına "*adil yargılanma hakkı*" ibaresinin eklenmesine ilişkin 14. maddesinin gerekçesinde "*değişiklikle Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde de güvence altına alınmış olan adil yargılama hakkı[nın] metne dahil*" edildiği belirtilmiştir. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu ibaresinin eklenmesinin amacının Sözleşme'de düzenlenen adil yargılanma hakkını anayasal güvence altına almak olduğu anlaşılmaktadır (*Yaşar Çoban* [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 54). Bu itibarla Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğinin Sözleşme'nin "*Adil yargılanma hakkı*" kenar başlıklı 6. maddesi çerçevesinde belirlenmesi gerekir (*Onurhan Solmaz*, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 22).

28. Anılan maddenin ikinci fıkrasında ise hiçbir mahkemenin görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınmayacağı belirtilmiştir. Bu bağlamda Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı, kişilere davanın görüldüğü mahkemeden

uyuşmazlığa ilişkin bir karar verilmesini isteme güvencesini de sağlar. Öte yandan Sözleşme'yi yorumlayan AİHM, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkeme hakkı şeklinde genel bir hakkı düzenlediğini kabul etmekte ve bu hakkın karar hakkını da içerdığını ifade etmektedir (bkz. § 23).

29. Adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan mahkeme hakkı; mahkemeye erişim hakkı, karar hakkı ve kararın icrası haklarını içerir. Karar hakkı genel itibarıyla mahkeme önüne getirilen uyuşmazlığın karara bağlanmasını isteme hakkını ifade eder. Bununla birlikte karar hakkı bireylerin sadece yargılama sonucunda şekli anlamda bir karar elde etmelerini güvence altına almaz. Bu hak aynı zamanda dava konusu edilen uyuşmazlığa ilişkin esaslı taleplerin yargı merciince bir sonuca bağlanmasını da gerektirir.

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

30. Somut olayda ilk derece mahkemesinin kararında başvurunun açtığı dava kabul edilmiş ise de başvuru, lehine vekâlet ücreti hususunda olumlu ya da olumsuz bir karar verilmediğini öne sürmüştür. Bu durumda başvurunun lehine vekâlet ücretine hükmedilmemesi nedeniyle gidebileceği olağan kanun yolu ise temyiz yoludur. Nitekim başvurunun da 9/5/2014 tarihli temyiz dilekçesiyle temyiz isteminde bulunduğu anlaşılmaktadır (bkz. § 12).

31. Daire ise 27/1/2016 tarihli kararında sadece davalı idarenin temyiz itirazlarını değerlendirmek suretiyle ilk derece mahkemesince verilen hükmün onanmasına karar vermiştir. Buna göre Dairenin başvurunun temyiz aşamasında dile getirdiği *lehe vekâlet ücretine hükmedilmesi* yönündeki talebini temyiz incelemesi kapsamında değerlendirmedeği görülmektedir. Öte yandan başvurunun temyiz talebini esas yönünden incelemeyen Yargıtay Dairesi talebin usul yönünden reddedildiğine ilişkin herhangi bir gerekçe de ortaya koymamıştır. Bunun doğal sonucu olarak söz konusu talep hakkında Dairece değerlendirme yapılmak suretiyle olumlu ya da olumsuz herhangi bir karar verilmediği ve bu talebin bir sonuca bağlanmadığı görülmektedir. Bu açıdan başvurunun temyiz konusu ettiği uyuşmazlığın belirtilen kısmı yönünden karar hakkından yoksun bırakıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

32. Açıklanan gerekçelerle başvurunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

33. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

“(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında

açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir. ”

34. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hak ve hürriyetin ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle devam eden ihlalin durdurulması, ihlale konu kararın veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, § 55).

35. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilmeden önce ihlalin kaynağının belirlenmesi gerekir. Buna göre ihlal; idari eylem ve işlemler, yargısal işlemler veya yasama işlemlerinden kaynaklanabilir. İhlalin kaynağının belirlenmesi uygun giderim yolunun belirlenebilmesi bakımından önem taşımaktadır (*Mehmet Doğan*, § 57).

36. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı durumlarda 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca kural olarak ihlali ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin kanun uyarınca ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmedilir. Bu durumda benzer usul hukuku kurumlarından farklı olarak yargılamanın yenilenmesinin gerekliliği hususundaki takdir derece mahkemelerine değil ihlalin varlığını tespit eden Anayasa Mahkemesine bırakılmıştır. Derece mahkemeleri ise Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirttiği doğrultuda ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yapmakla yükümlüdür (*Mehmet Doğan*, § 58, 59).

37. İncelenen başvuruda Anayasa Mahkemesi adil yargılanma hakkı kapsamında karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Dolayısıyla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

38. Bu durumda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise usul hukukunda yer alan benzer kurumlardan farklı ve bireysel başvuruya özgü bir düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yeniden yargılama sürecinde mahkemelere yapılması gereken iş, öncelikle yeniden yargılama kararı verilerek hak ihlaline yol açan mahkeme kararının ortadan kaldırılmasından ve Anayasa Mahkemesinin ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Yargıtay 17. Hukuk Dairesine (E.2014/24925) gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

39. Başvurucu, yeniden yargılamaya karar verilmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Ancak yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi adil yargılanma hakkı kapsamında karar hakkının ihlalinin giderimi bakımından yeterli görüldüğünden başvurusunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

40. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 239,50 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.714,50 TL tutarındaki yargılama giderinin başvurusuza ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adil yargılanma hakkı kapsamında karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Yargıtay 17. Hukuk Dairesine (E.2014/24925) gönderilmesi için Van 3. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2012/417, K.2014/33) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 239,50 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.714,50 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 7/11/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Selahaddin MENTEŞ